

KANOMLJA

Dolžina: 14 km

Širina: 0,8 do 4,0 km

Površina: 24,50 km²

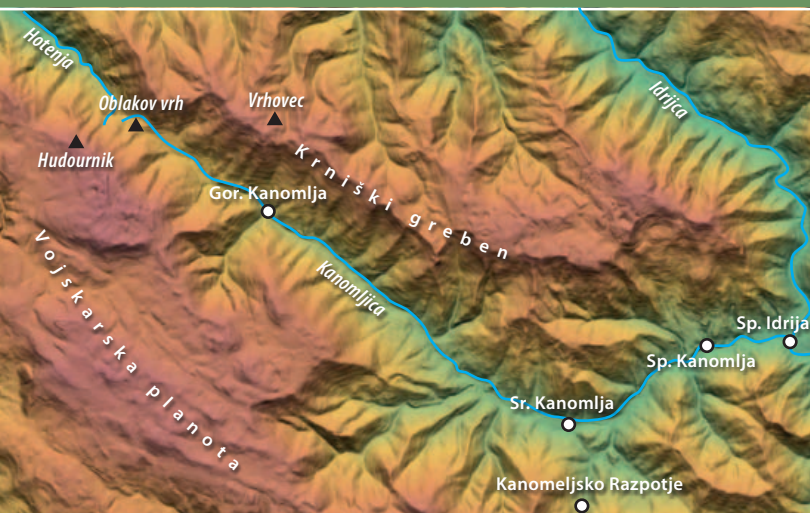
Naselje: Spodnja Kanomlja (264 prebivalcev), Srednja Kanomlja (287), Gorenja Kanomlja (144)

Gozdna združba: dinarski jelovo-bukov gozd (*Omphalodo-Fagetum*)

Razgledni vrhovi: Lokvarski vrh (1079 m), Hudournik (1148 m)

Pogled na Idrijski prelom: Oblakov vrh (721 m), Kanomeljsko Razpotje (580 m)

Vodotok: Kanomljica s pritoki – naravna vrednota državnega pomena

Sredi Idrijskega hribovja je med **Vojskarsko planoto** in **Krniškim grebenom** vrezana dolina **Kanomlje**. Od Spodnje Idrije, kjer se Kanomljica izliva v Idrijco, do sedla Oblakov vrh ležijo naselja Spodnja, Srednja in Gorenja Kanomlja.

Glavna dolinska cesta se z Oblakovega vrha proti severu nadaljuje po dolini **Hotenje** do **Dolenje Trebuše**, proti vzhodu se odcepi cesta proti **Idrijskim Kronicam** in **Šebreljam**, na zahodu pa na **Vojskarsko planoto**.

Izdal: Geopark Idrija • Založila: Občina Idrija • Idejna zasnova: Martina Peljhan • Besedilo: Jože Čar, Janez Kavčič, Martina Peljhan, Maja Topole, Anka Vončina • Jezikovni pregled: Metka Rupnik • Oblikovanje: Ivana Kadivec, Jaka Modic • Fotografije: Tinka Gantar, Damjan Makuc, Danica Markič, Jani Peternelj, Marko Serafimovoč, Robert Šinkovec, David Tončič, Gregor Topole, Božo Uršič, Anka Vončina, Robert Zabukovec, Dunja Wedam, zasebni arhiv Nada Goljja Vastič • Zemljevidi: Rafael Bizjak, Kartografija d.o.o. • Tisk: Bograf tiskarna d.o.o. • Naklada: 5000 izvodov • Idrija, julij 2013

KANOMLJA dolina Idrijskega preloma

5

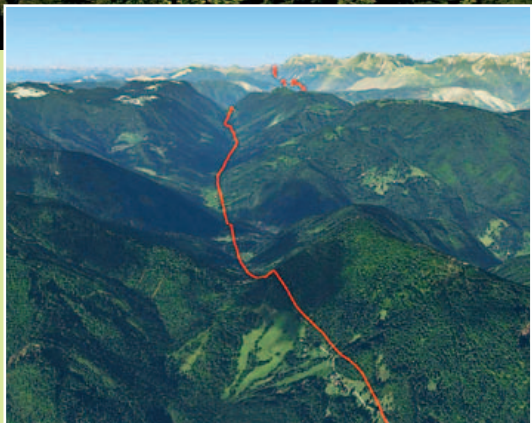
Brošura je nastala v okviru projekta »Geopark – zasnova in vzpostavitev geoparka regijskega pomena«. Operacijo delno financira EU, Evropski sklad za regionalni razvoj, Naložba v vašo prihodnost.

Globoka dolina,
vrezana med
Vojskarsko planoto in
Krniškim grebenom

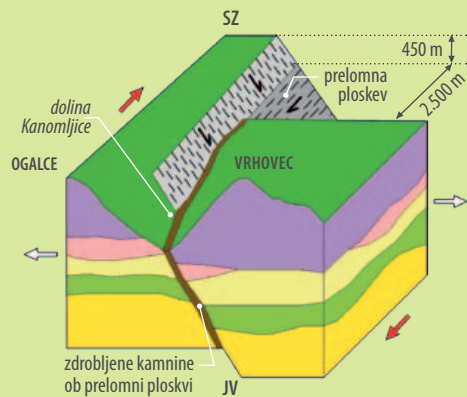

Pogled na dolino Kanomlje s Kanomeljskega Razpotja

Idrijski prelom se s Kanomeljskega Razpotja spusti v dolino Kanomlje, poteka po celotni dolini do sedla Oblakov vrh in se nadaljuje v dolino Trebuše.

Ob prelomnici so se kamnine v zadnjem milijonu let zamaknile za 2,5 km.

Dolina KANOMLJE – najizrazitejša zareza v zemeljski skorji ob Idrijskem prelomu

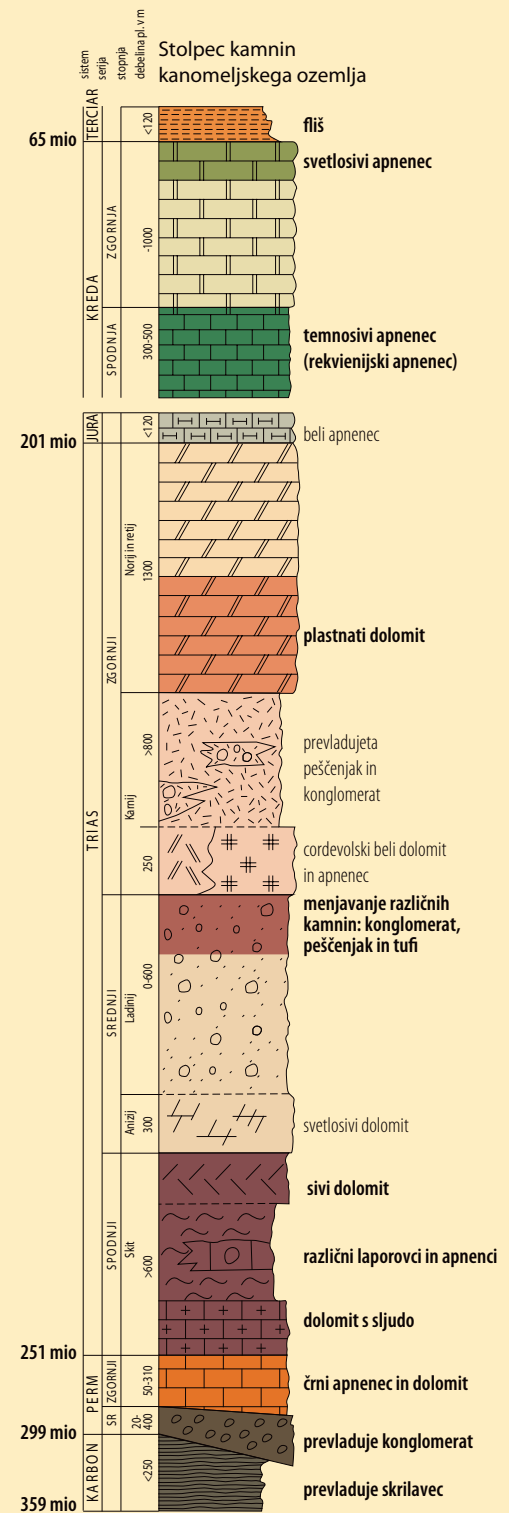
Kanomeljcem bi lahko rekli kar »Prelomniki«, saj je dobršen del doline oblikovan ob znamenitem Idrijskem prelomu.

Idrijski prelom je nastal zaradi podiranja Jadranske pod Evrazijsko ploščo. Na satelitskih posnetkih ga vidimo kot izrazito, skoraj ravno črto. Poteka od Čabranke na hrvaški strani, seka celotno Slovenijo in se nadaljuje v Italijo. Vzdolž skoraj 120 km dolge poti so se oblikovale globoke doline, strme grape, sedla in izravnave. Ob njem so nanizani Planinsko in Cerknjsko polje, Loška dolina ter izrazite doline rek Idrijce, Kanomljice in Soče.

Posledica velikih premikov ob Idrijskem prelomu je **pestra kamninska zgradba**. Tu se razkrivajo karbonski skrilavci, najstarejše kamnine pri nas, stare vsaj 320 milijonov let. V Bratuševi grapi pa najdemo flišne kamnine, stare »le« od 65 do 45 milijonov let.

Tektonska glina

Dolina kmetij, mlinov, žag in hudomušnih zgodb

Prva pisna omemba Kanomlje sega v leto 1335, ko je tedanje ozemlje oglejski patriarh podaril v fevd čedadskemu plemiču. Na tem območju naj bi živele 10 kmetij.

Kmetje in bajtarji so se preživljali predvsem s hribovskim poljedelstvom, živinorejo,

gozdarstvom, drobno obrtjo in priložnostnimi sezonskimi deli. Kmetije so se

zaradi nizkih dajatev hitro razvijale. Ob Kanomljici in pritokih so se vrteli številni mlini, delovale so žage in stope.

V 16. stoletju so v Kanomeljski dolini kopali tudi železovo rudo, vendar le za kratek čas. Fužina je bila pri Fežin v Kanomlji in kasneje v Spodnji Idriji.

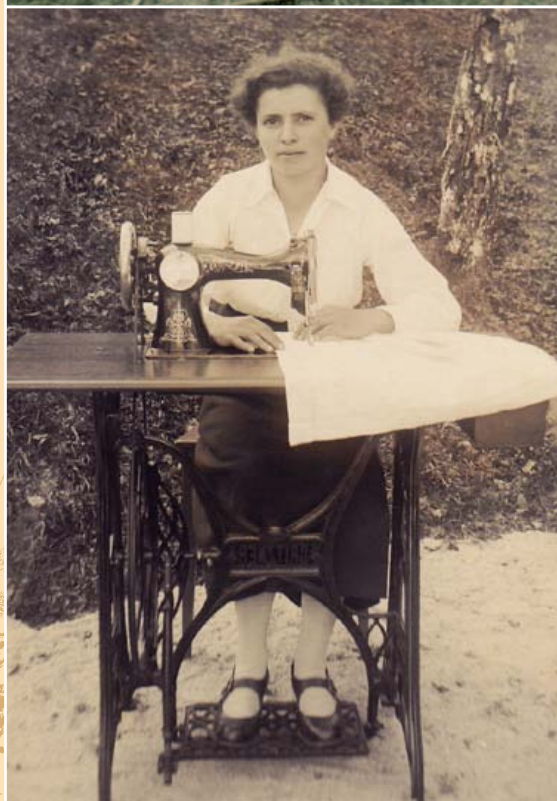
Kanomlja je znana po nekdanji bogati pripovedni folklori, številnih vaških posebnostih in razgibanem družabnem življenju. Skozi zgodovino se je povezovala tudi navzven, predvsem z Gorico in Čedadom, v zadnjih stoletjih zlasti s sosednjo Spodnjo Idrijo in po odkritju živega srebra z rudarsko Idrijo.

Kosci in grabljice

Pogled proti Oblakovemu vrhu

Kuha v peči

Košnja

Iz kmečke delavnice

Zaježitveno jezero za klavžami

Ovčjaški slap

Stezica do slapu se vije po desnem bregu potoka, mimo zaježitvenega jezera. V potoku, ki je vrezal strugo v dolomitno kamnino, najdemo polno pisanih prodnikov. Stopnjasti, kar 40 - metrski slap se v večjih kaskadah spušča na vmesne police.

Rumeno milje (*Paederota lutea*)

Klavžna vrata z mehanizmom za odpiranje

Kranjski jeglič (*Primula carniolica*)

Navadna smrdljivka (*Aposeris foetida*)

Ovčjaške klavže

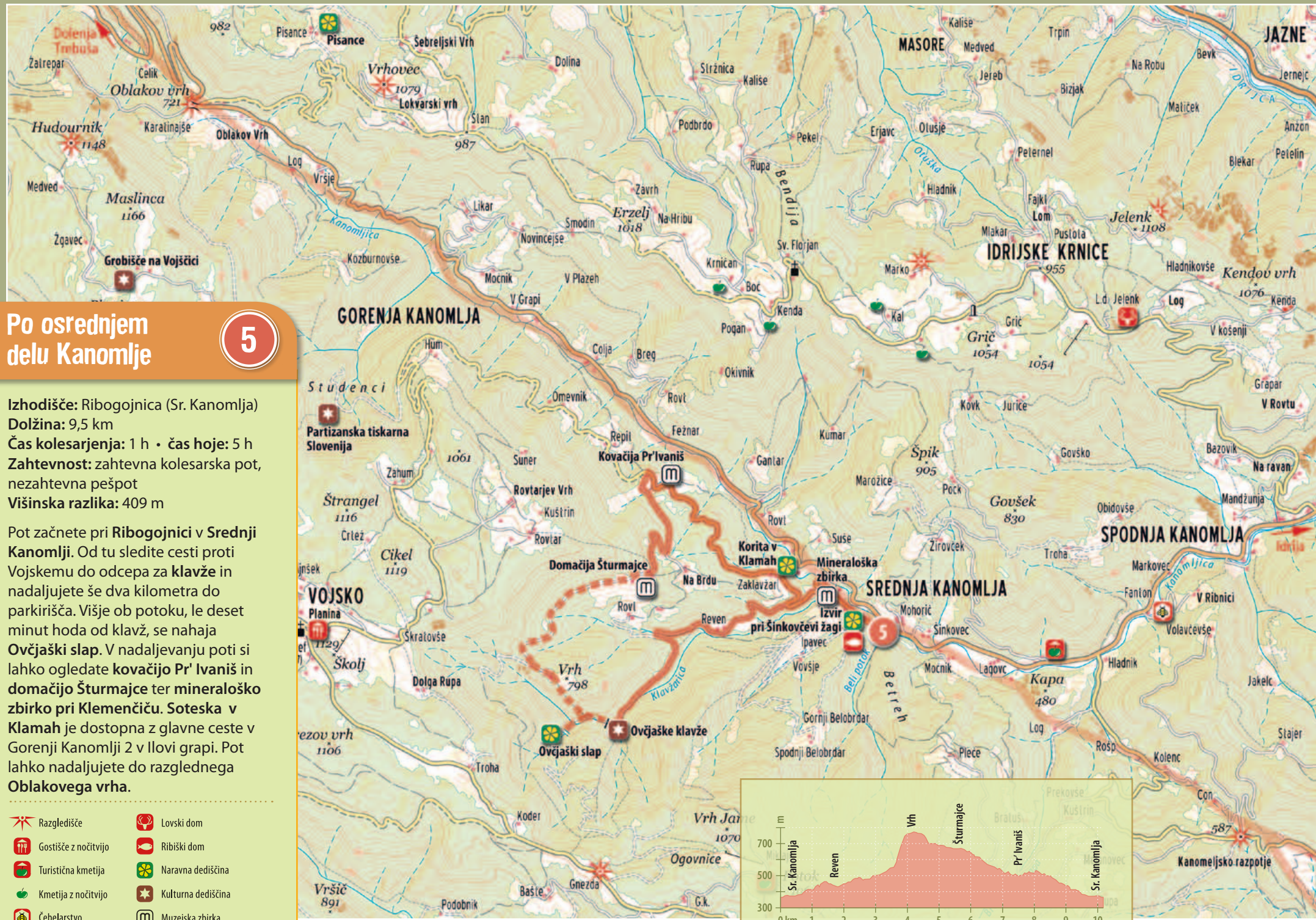
V času Napoleonovih Ilirskih provinc so v letih 1812 - 1813 zgradili zadnje mogočne klavže z več imeni Ovčjaške, Kanomeljske ali Francoske. Klavže so omogočale plavljenje 1000 do 1500 m³ drv, jamskega lesa in hlovovine hkrati do 8 km oddaljene Spodnje Idrije in so za potrebe idrijskega rudnika obratovale do leta 1912. Pozdravijo nas obnovljene, za njimi pa zaježitveno jezerce, le da vodna sila ne splavlja več lesa, ampak poganja malo hidroelektrarno.

Rovtnska jelka

Ob poti boste spoznali značilen mešani gozd, kjer poleg smreke in bukve vidite še javor, gaber, jesen, jerebiko, ob vodi pa lesko in vrbo. V pečinah pod slapom poleg kranjskega jegliča uspevajo znanke skalnih razpok alpskih visokogorskih združb: rumeno milje, marjetičastolistna nebina, navadna žiljka, alpska mastnica, skalna špajka, dvocvetna vijolica in dlakavi sleč.

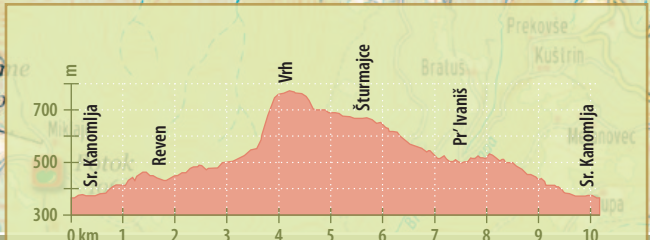
Po osrednjem delu Kanomlje

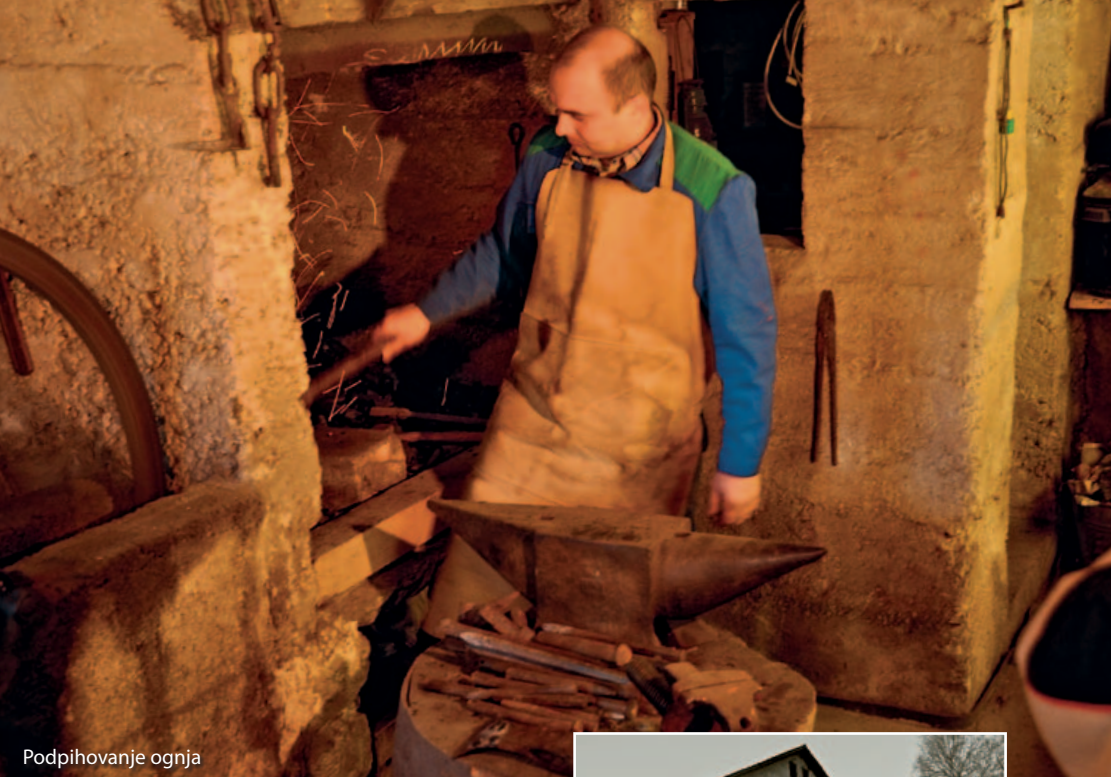
5

Izhodišče: Ribogojnica (Sr. Kanomlja)
 Dolžina: 9,5 km
 Čas kolesarjenja: 1 h • čas hoje: 5 h
 Zahtevnost: zahtevna kolesarska pot,
 nezahtevna pešpot
 Višinska razlika: 409 m

Pot začnete pri Ribogojnici v Srednji Kanomlji. Od tu sledite cesti proti Vojskemu do odcepa za klavže in nadaljujete še dva kilometra do parkirišča. Višje ob potoku, le deset minut hoda od klavž, se nahaja Ovčjaški slap. V nadaljevanju poti si lahko ogledate kovačijo Pr' Ivaniš in domačijo Šturmajce ter mineraloško zbirko pri Klemenčiču. Soteska v Klamah je dostopna z glavne ceste v Gorenji Kanomlji 2 v Ilovi grapi. Pot lahko nadaljujete do razglednega Oblakovega vrha.

- Razgledišče
- Lovski dom
- Gostišče z nočitvijo
- Ribiški dom
- Turistična kmetija
- Naravna dediščina
- Kmetija z nočitvijo
- Kulturna dediščina
- Čebelarstvo
- Muzejska zbirka

Podpihovanje ognja

Kovačija Pr' Ivaniš

Kovaške spretnosti so se nekdanj prenašale iz roda v rod. Z ročnim delom in ob uporabi oglja je kovaški mojster izdeloval kovaške izdelke za potrebe lastne kmetije in bližnje okolice.

Danes v kovačiji občasno zakuri in podpiha ogenj Sandi Bončina, vnuk zadnjega kovača, da si popravi katero od starih železnih orodij. Poleg kovaške opreme – nakovala, kovaškega puhala (»šmitne«), vrtalnega stroja, primeža in korita je v kovačiji ohranjena še vrsta kladiv, klešč, nastavkov za nakovalo in železnih izdelkov – navadnih in delovnih podkev, klinov, žabljev ...

Domačija Šturmajce

Na desnem bregu Kanomljice, visoko pod Vojskarsko planoto, stoji domačija Šturmajce. V preteklosti so bile Šturmajce ena največjih kmetij v Kanomlji, saj so obsegale skupno okoli 100 ha košenin, njiv, pašnikov in gozdov. Na kmetiji so pridelali po 100 mernikov žita, redili 20 glav govedu in posebej še dva para volov ter prodajali veliko lesa. Pred prvo svetovno vojno je v Šturmajcah živelo in delalo okrog 70 ljudi, celotno domačijo pa je v 19. in 20. stoletju sestavljalo od 9 do 12 objektov. Domačija je obsegala pet hišnih števil. Poleg hiše, kašče, hleva in kozolca so tu stali še sadna sušilnica (pajštva), steljnik, štiri manjše hiše za gostače, dodatni kozolec, mlin in zemljanka za shranjevanje pridelkov.

Po zaslugi sedanjih gospodarjev Milke in Julijana Petrič je notranjost hiše, vključno s črno kuhinjo, v veliki meri obdržala avtentičen videz kmečke hiše iz prve polovice 20. stoletja. Turistično kulturno društvo Kanomlja si prizadeva domačijo »oživiti« s kulturnimi, izobraževalnimi, muzejskimi in turističnimi prireditvami.

Črna kuhinja

Mineraloška zbirka Janeza Klemenčiča

Maketa jaška z dvigalom ter zbirka mineralov, rud in fosilov

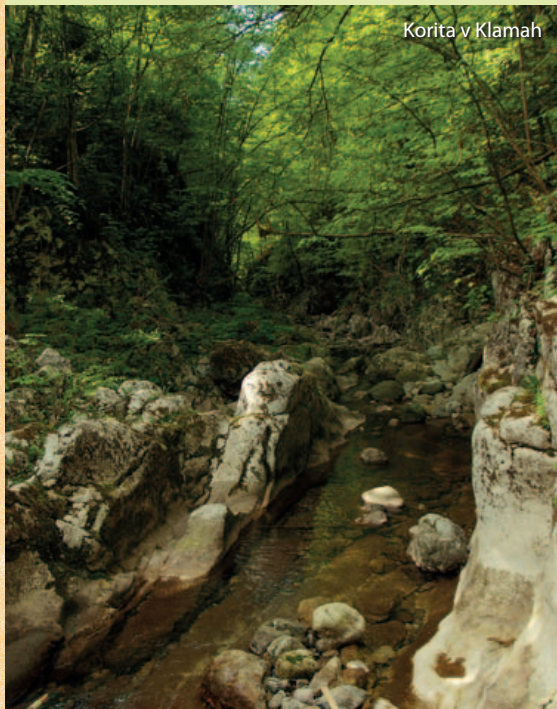
Zbirka obsega skoraj 2000 mineralov, rud, fosilov in kamnin ljubiteljskega zbiralca, nekdanjega idrijskega rudarja Janeza Klemenčiča. Zbirka je še posebno bogata z različki idrijskih cinabaritnih rud. Sestavni del zbirke je tudi maketa preseka idrijske jame in jaška z dvigalom.

Požiralnik v Klamah

Korita v Klamah

Korita v Klamah so slikovita, okoli 300 metrov dolga, težko prehodna soteska, ki jo je v apnencu izdolbla Kanomljica. Začenja se Na Rovt, zaključi pa nekaj sto metrov nižje pod kmetijo Debelo brdo. Pretrost apnenca zaradi bližine Idrijskega preloma in njegova topnost povzročata zakraselost kamnine. Pri vstopu v sotesko v llovi grapi je na levi strani struge nastal požiralnik, v katerega ob nizkih vodah izginja velik del Kanomljice, nekaj metrov nižje pa je na levi strani struge razpoka, skozi katero močno piha, sliši se tudi šumenje podzemnega vodnega toka. Po dosedanjih podatkih in barvanjih voda podzemno prečka strugo Kanomljice, se pod površino združuje z vodami Ovčjarice in Vovške grape in priteče na dan v močnem in stalnem kraškem izviru. Ta se je nekoč imenoval izviri pri Šinkovčevi žagi, danes pa Zbir pri Mohoričevi žagi.

Korita v Klamah

Travniki so od pomladi do pozne jeseni polni pisanega cvetja.

Panonski osat z ovničem (*Cirsium panonicum*)

Zvončica (*Campanula s.p.*)

Brstična lilija (*Lilium bulbiferum*)

Cvetoči travniki

Tako kot ostali svet Idrijsko-Cerkljanskega hribovja je tudi Kanomlja prostor, kjer so travniki še vedno polni pisanega travniškega cvetja. Spomladanske preproge žafranov zamenjajo mnogovrstne turške in kranjske lilije, talini, orlice, preobjede, zvončice, repuši, klinčki. Na jasah in senožetih so doma kukavice: bezgova, pegasta, kukavičniki, vimenjaki. V prostranih jelovo-bukovih gozdovih srečamo tiso in navadno bodiko. Tu najdejo zavetje srnjad, jeleni in gamsi.

Oblakov vrh

Namigi za izlete

Na **Oblakovem vrhu** stojite sredi prelomne cone Idrijskega preloma, od koder se po dolini Kanomljice na eni in dolini Hotenje na drugi strani odpira pogled na enega **največjih prelomov v Sloveniji**. Ob njem se je leta 1511 zgodil doslej največji potres na Slovenskem.

Z Oblakovega vrha vodi makadamska cesta proti **Utrskemu vrhu**, od koder se spustite v dolino **Hotenje** in **Dolenjo Trebušo**. Sedlo pa je lahko tudi izhodišče za Krniški greben z razglednim **Lokvarskim vrhom** (1079 m) ali Vojskarsko planoto z najvišjim **Hudournikom** (1148 m).

Bogatstvo naravne in kulturne dediščine doline Kanomlje ter srčnih in prijaznih domačinov vam bo za vedno ostalo v spominu.

INFORMACIJE:

- **Turistično kulturno društvo Kanomlja**,
t: 031 341 409, e: danica.markic@gmail.com
t: 041 766 179, e: nadagolija@gmail.com
www.tkd-kanomlja.si

Ogledi zbirk in domačij:

- **Domačija Šturmajce**, ogled stavbne in etnološke dediščine, Gorenja Kanomlja 43, Spodnja Idrija;
t: 041 919 431, 041 766 179 (*predhodna najava*)
- **Kovačija Pr' Ivaniš**, Gorenja Kanomlja 40, Spodnja Idrija; t: 031 392 903 (*predhodna najava*)
- **Mineraloška zbirka**, Gorenja Kanomlja 44, Spodnja Idrija; t: 031 877 353 (*predhodna najava*)

Gostinstvo in nastanitve:

- **Ribiški dom**, Srednja Kanomlja 34, Spodnja Idrija;
t: 041 407 688 (*po dogovoru*)
- **Izletniška kmetija Pr' Petrič**, Srednja Kanomlja 11, Spodnja Idrija; t: 041 452 165 (*po dogovoru*)
- **Gostinstvo Polak**, Spodnja Kanomlja 23, Spodnja Idrija; t: 031 664 780 (*med tednom*)

Prodaja naravnih /domačih izdelkov:

- **Čebelarstvo Rupnik Ciril**, Srednja Kanomlja 66, Spodnja Idrija; t: 041 475 308

Športne aktivnosti:

- **Ribiška družina Idrija**, Srednja Kanomlja 34, Spodnja Idrija; t: 041 407 688
- **Lovska družina Jelenk**, Na vasi 36, Spodnja Idrija;
e: tajnik.ljdjelenk@gmail.com
- **Lovska družina Krekovše**, Idrijska Bela 21, Idrija;
t: 051 689 098

Dogodki:

- pohod ob polni luni na Vojsko (*v februarju*)
- prvomajsko kresovanje na prelomnici - Oblakov vrh
- krajevni praznik v Kanomlji (*v juliju*)
- pohod na Lokvarski vrh (*v oktobru*)

Kanomljica